

Дослідження

КАК В УКРАИНЕ
ОТНОСЯТСЯ К
ПЕРЕСЕЛЕНЦАМ?

ЗА ДВА ГОДА С НАЧАЛА БОЕВЫХ ДЕЙСТВИЙ НА ДОНБАССЕ В УКРАИНЕ ОТНОШЕНИЕ ПОДАВЛЯЮЩЕГО БОЛЬШИНСТВА (83%) НАСЕЛЕНИЯ К ВЫНУЖДЕННЫМ ПЕРЕСЕЛЕНЦАМ ОСТАЛОСЬ НЕИЗМЕННЫМ. ОБ ЭТОМ СВИДЕТЕЛЬСТВУЮТ РЕЗУЛЬТАТЫ ВСЕУКРАИНСКОГО ОПРОСА, ПРОВЕДЕННОГО КИЕВСКИМ МЕЖДУНАРОДНЫМ ИНСТИТУТОМ СОЦИОЛОГИИ ПО ЗАКАЗУ АГЕНТСТВА ООН ПО ДЕЛАМ БЕЖЕНЦЕВ И МИНИСТЕРСТВА ПО ВОПРОСАМ ВРЕМЕННО ОКУПИРОВАННЫХ ТЕРРИТОРИЙ И ВНУТРЕННЕ ПЕРЕМЕЩЕННЫХ ЛИЦ.

«Прошло уже два года с начала событий на востоке Украины и аннексии Крыма. Эти события стали причиной возникновения многих проблем, от которых Украина до сих пор приходит в себя. В частности, это касается интеграции внутренне перемещенных лиц, прежде всего – проблема принимающих общин. Социальная и экономическая инфраструктура некоторых принимающих общин едва выдерживает перегрузки, что в свою очередь порождает конфликт между местным населением и переселенцами», – отметил министр по вопросам оккупированных территорий и переселенцев Вадим Черныш.

Однако, отмечает министр, за два года «общественное мнение в большинстве случаев положительное или нейтральное».

«Мы рады видеть, что отношение принимающих общин остается положительным. Ведь в Украине волонтеры и гражданское общество играют ключевую роль в оказании помощи переселенцам», – отметил глава представительства Агентства ООН по делам беженцев в Украине Пабло Матеу.

По данным исследования, почти все опрошенные относятся к вынужденным переселенцам из Донбасса и Крыма положительно (43% – в целом по Украине, 58%

– в местах наибольшей концентрации переселенцев) или нейтрально (47% и 34% соответственно).

Украинцы воспринимают переселенцев как граждан, имеющих равные права с другими, и которые стали заложниками ситуации и нуждаются в поддержке (89% и 96%). Участники исследования не считают переселенцев виновными в ситуации, в которой они оказались (77% и 85% соответственно). Вместе с тем, по мнению опрошенных, гражданские обязанности – например, служба в армии – переселенцы должны нести наравне со всеми (80% и 75% соответственно).

Исследование также обозначило негативные тенденции в отношении к переселенцам в столице и на западе Украины. Жители Киева значительно чаще, чем в других местах, оценивают присутствие переселенцев с отрицательной стороны. В частности, 39% киевлян указывают на ухудшение криминогенной ситуации, тогда как в других регионах этот показатель не превышает 16%. На усиление социальной напряженности в обществе указывает 21% киевлян – вдвое больше, чем в других регионах.

Отмечается, что негативные стереотипы в отношении

вынужденных переселенцев больше поддерживают жители Западной Украины, особенно за пределами областных центров. Они, в частности, отмечают пророссийские политические взгляды, нежелание переселенцев работать наравне со всеми, агрессивное отношение к местным жителям, превосходство, желание быть в особом статусе из-за своих жизненных обстоятельств. Также жители на западе страны больше склонны обвинять переселенцев в том положении, в котором они оказались. При этом, именно на западе Украины местное население меньше всего контактирует с переселенцами (50% не общались с ними и не знают об их присутствии в своем населенном пункте), а значит – имеет меньше возможностей составить впечатление о переселенцах из личного опыта.

По официальным данным Министерства социальной политики Украины, в качестве внутренних переселенцев зарегистрированы 1,78 миллиона человек.

Дмитрий Неймырок, МедиаПорт

Анкетування

Але конфлікт затягнувся. І багато хто з «тимчасових» переселенців оселилися на нових місцях на роки. І більшість з них відноситься до незахищених верств населення: на сьогоднішній день на Харківщині з 200 тис. зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб понад 150 тис. – це пенсіонери, 13 тис. – діти.

Яким, крім гострих питань, що стоять на порядку денному всіх українців, доводиться додатково потерпати від утисків – юридично встановлених (як, скажімо, жорсткі обмеження на пересування з окупованих територій та тривалі «призупинення» соціальних виплат) та фактичних – негативного ставлення від деяких місцевих, відмови у наданні в оренду житла тощо.

Маючи бажання дізнатися, якими наразі на Харківщині є прояви дискримінації внутрішніх переселенців, Чугуївська правозахисна група провела анкетування ВПО з цієї тематики.

Опитування проводилося за спеціально розробленою фахівцями ЧПГ анкетой. Всього було охоплено 100 осіб, що зараз мешкають у м. Чугуєві, Чугуївському, Печенізькому, Шевченківському та інших районах Харківської області, які зверталися до волонтерської ініціативи «Станція Чугуїв». Також анкета в електронному вигляді була опублікована на сайті «Захист прав вимушених переселенців» <http://www.pereselenci.kh.ua/?p=326> та в бюлетені ЧПГ «ПОЗИЦІЯ. Права вимушених переселенців».

Доводимо до уваги читачів результати анкетування:

1. На питання «Ваш вік» відповіді розподілилися наступним чином:

18 – 25 років – 15%, 26 – 35 років

ЧИ ДИСКРИМІНУЮТЬ
ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ НА
ХАРКІВЩИНІ?

ОСОБИСТІ ПЕРЕКОНАННЯ ТА ВІЙСЬКОВІ ДІЇ ЗМУСИЛИ ПОКИНУТИ СВОЇ БУДИНКИ БЛИЗЬКО 1,5 МІЛЬЙОНА ЧОЛОВІК ЗІ СХОДУ УКРАЇНИ. ЛЮДИ ІХАЛИ З МІНІМУМ НЕОБХІДНИХ РЕЧЕЙ, В НАДІЇ НА КОРОТКОЧАСНІСТЬ І З РІШУЧІСТЮ СКОРО ПОВЕРНУТИСЯ ДОДОМУ.

– 13%, 36 – 45 років – 25%, 46 – 60 років – 20%, більше 60 років – 27%.

Звісно, питома вага людей похилого віку серед переселенців є більшою, однак до волонтерів та правозахисників звертаються лише найактивніші з них.

2. Серед опитаних респондентів 37% склали чоловіки та 63% – жінки.

3. Питання «Де Ви проживали до вимушеного переїзду?» дало наступний розподіл: Донецька обл. – 46%, Луганська обл. – 54%, Автономна Республіка Крим – 0%.

4. Скільки часу Ви перебуваєте в Харківській області?

До 1 місяця – 0%, 1-6 місяців – 4%, понад 6 місяців – 96%. Отже, більшість з тих, хто вимушений були тимчасово покинути власні домівки, цю «тимчасовість» відчують уже протягом доволі тривалого строку.

5. Де Ви проживаєте?

В місці компактного проживання внутрішньо переміщених осіб – 19%, у родичів, знайомих – 37%, знімають кімнату, квартиру, будинок – 44%.

Як бачимо, незважаючи на поширену думку, що переселенці тікали від війни до рідних і близьких, виявилось, що більшість з них живуть у помешканнях, що винаймаються.

6. Чи відчували Ви неприємне ставлення з боку місцевих мешканців при переселенні до іншого населеного пункту?

На превеликий жаль, «так» на це питання було отримано від 22% переселенців. Обнадійливим виглядає те, що все ж такі 78% ВПО ніколи на своєму шляху не зустрічали місцевих недоброчинців.

7. В який термін Ви отримали довідку про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи після подання заяви до відповідного органу соціального захисту населення?

В день звернення – 90%, через декілька днів – 10%. Останні

цифра особливо радує, проте не слід забувати, що означену довідку, відповідно до законодавства, повинні видати в день подання заяви.

8. Чи траплялися з Вами випадки безпідставної відмови чи навмисного затягування процесу оформлення документів з боку працівників територіальних підрозділів Державної міграційної служби України в Харківській області, з тих підстав, що Ви є внутрішньо переміщеною особою?

На це питання відповіли «так» 8% опитаних.

9. Чи відмовляли Вам як внутрішньо переміщеній особі, у наданні допомоги в центрах зайнятості?

Характерно, що лише 3% переселенців зауважили про такі факти.

10. Чи відмовляли Вам при спробі працевлаштуватися на роботу, у зв'язку з тим, що Ви є внутрішньо переміщеною особою?

Ця проблема виявилася достатньо гострою, адже позначку «так» поставили 19% респондентів.

11. Чи помічали Ви з боку роботодавця та колег по роботі упереджене ставлення до Вас лише з тих підстав, що Ви є внутрішньо переміщеною особою?

«Так» відповіли 10% переселенців.

Отже, на робочому місці до них, як правило, ставляться доволі доброзичливо.

12. Чи було при прийнятті на роботу з боку роботодавця заниження заробітної плати у порівнянні з заявленою, після того, як останній дізнавався про те, що Ви є внутрішньо переміщеною особою?

Цифра у 5% виглядає не критичною. Однак, якщо такі випадки дійсно мали місце, це є прямим проявом дискримінації з боку роботодавців.

13. При спробі оренди житла чи відмовляли Вам з тих підстав, що

Ви є внутрішньо переміщеною особою?

Ось тут і виявилися значні проблеми, адже «так» відповіли 30% опитаних. Звісно, здавати чи не здавати своє приміщення у найм – вирішувати особисто наймодавцю. Проте в цій площині слід пошукати не тільки економічні мотиви.

14. Чи завищував власник вартість оренди житла через те, що Ви є внутрішньо переміщеною особою?

Зазначили «так» 22% переселенців.

15. Чи відмовляли Вам у банківських установах у наданні фінансових послуг (оформленні кредитів, відкритті рахунків тощо) у зв'язку з тим, що Ви є внутрішньо переміщеною особою?

11% опитаних написали, що мали проблеми з банківськими установами. Можливо, це пов'язано з тим, що пенсіонерам-переселенцям наразі вельо відкривати свої електронні пенсійні посвідчення виключно в «Ощадбанку».

16. Чи відмовляли Вам у наданні медичної допомоги у закладах охорони здоров'я Харківської області з тих підстав, що Ви є внутрішньо переміщеною особою?

Усього 4% відповіли «так».

17. Чи виникали у Вас перешкоди як у внутрішньо переміщеній особі, з приводу отримання пенсій та інших соціальних виплат?

Значна кількість респондентів – 38% – поставили позначку «так» у даному питанні. З огляду на нинішню ситуацію з виплатами ВПО, це, на жаль, не виглядає дивним.

18. Чи відмовляли Вам у прийомі дитини до дитячого садка чи до школи з тих підстав, що Ви є внутрішньо переміщеними особами?

Лише 2% опитаних вказали «так».

19. Чи відмовляли Вам (Вашим дітям) у переведенні (вступі) до вищого навчального закладу з тих підстав, що Ви є внутрішньо

переміщеними особами?

1% опитаних поставив позначку «так».

20. Чи примушували Вас (Ваших рідних) до проходження військової служби у зв'язку з мобілізацією, вказуючи на Ваш статус внутрішньо переміщеної особи?

На тлі сумнозвісних харківських «сафарі» на військовозобов'язаних, цифра у 6% тих, хто позначив «так» на це питання, виглядає незначною.

21. Чи зазнавали Ви утисків з боку представників правоохоронних органів, з тих підстав, що Ви є внутрішньо переміщеною особою?

Жертвами таких зазіхань називалися 3% опитаних.

22. Чи зверталися Ви зі скаргами на порушення Ваших прав?

«Так» відповіли 10% респондентів.

23. Якщо Ви скаржилися на порушення Ваших прав, до яких саме органів Ви зверталися?

Переселенці найчастіше зверталися до Пенсійного фонду України, управління соціального захисту населення, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування (сільські, селищні ради, міськвиконкоми тощо).

24. На питання «Якщо Ви зверталися зі скаргами на порушення Ваших прав, якою була реакція відповідних служб?» відповіли:

Була надана необхідна допомога – 3%, допомога надана не була – 7%. Нагадаємо, інші воліли не скаржитися.

Дане анкетування здійснене Чугуївською правозахисною групою в ході реалізації проекту «Громадський центр з оцінки проявів дискримінації щодо внутрішньо переміщених осіб на території Харківської області», за підтримки ОБСЄ.

Орія Пекареніна, сайт «Захист прав вимушених переселенців»

